

[Učení se]

Fenomén „učení (se)“ nebyl a dosud není brán (a chápán) s náležitou vážností a respektem. Znamená především, že neplatí absolutní (resp. stoprocentní) kauzalita. Něco z toho, co se právě děje (nebo dělo), se v některých ohledech může dít také jinak, odlišně. A to znamená, že jsme na stopě jakési průchodnosti či průlinčitosti všeho dění: každé opravdové dění má v sobě zabudovány momenty, které ještě v té chvíli nejsou rozhodnuty, ale které se teprve rozhodují, přesněji: které jsou rozhodovány, o kterých je rozhodováno (nikoli však, že by o nich už bylo rozhodnuto). To znamená, že celý svět opravdového dění je sférou připravenou pro zásahy aktivních činitelů, akterů, tj. „subjektů“, které nejsou předem nařízeny ani neprogramovány, k tomu, jak zareagují na danou situaci, ale mají v tom ohledu jistou „volnost“, „vůli“, „svobodu“. Žádná situace není předem úplně rozhodnuta, i když je „reálná“ (skutečná) a není pouze virtuální (nevzniká zároveň s aktivním zásahem subjektu do ní), ale není ani předem definitivně určena, determinována.

(Písek, 181027-1.)